

Otroška sekcija Folklorne skupine Društva Kočevarjev – staroselcev med nastopom na prireditvi Zajuckaj in zapoj v Atriju ZRC (foto: Jana Rajh Plohl, junij 2025).

Udeleženci ekskurzije med obiskom Kočevskega Roga in pogovorom o dediščinjenju območij, zaznamovanih s težavno dediščino (foto: Jana Rajh Plohl, junij 2025).

NAŠA, VAŠA, NJIHOVA, NIKOGARŠNJA? DEDIŠČINA VEČKULTURNIH OBMOČIJ

Interdisciplinarni mednarodni simpozij, Ljubljana, 10–13. junij 2025

Med 10. in 13. junijem 2025 je v Ljubljani potekal simpozij o vlogi dediščine na kulturno raznolikih območjih Naša, vaša, njihova, nikogaršnja? Dediščina večkulturnih območij. Simpozij, ki je hkrati zaokrožil konec projekta Teža preteklosti: Dediščina večkulturnega območja: Primer Kočevske (2022–2025, J6-4612), je organiziral Glasbenonarodopisni inštitut Znanstveno-raziskovalnega centra Slovenske akademije znanosti in umetnosti, sofinancirala pa Agencija za raziskovalno in inovacijsko dejavnost RS. Projekt in simpozij sta dediščino obravnavala v najširšem smislu, kot načine, na katere skupnosti in posamezniki razumejo, uporabljajo, vrednotijo in osmišljajo preteklost. Odgovarjala sta na vprašanje, kako so z dediščino povezane procese oblikovale politične in zgodovinske okoliščine – zlasti spremembe političnih meja, vzpon populizmov, demografske spremembe pa tudi »trki« med različnimi interpretacijami preteklosti in spomina. S tem sta osvetlila vlogo in razumevanje dediščine ter procesov dediščinjenja na območjih, kjer se so tradicionalno srečevale različne kulture in jeziki.

Na simpoziju je svoje raziskave predstavilo 29 raziskovalk in raziskovalcev iz desetih držav. Prvi dan je bil tematsko usmerjen v rabo dediščine in družbene spremembe. Na dveh panelih so predavatelji iz različnih evropskih držav predstavili študije primerov – od etnografskih raziskav performativnih praks med Alpami in Jadranom, vloge podeželskih festivalov v postsocialističnem obdobju

do predstavitev spominskih praks v različnih družbenih kontekstih: od reinterpretacije arhitekturne dediščine v Istri do novih pomenov industrijske dediščine v nemškem Sachsen-Anhaltu.

Dogodek je sklenil večerni koncert Zajuckaj in zapoj – Pika paka hamrle v Atriju ZRC, namenjen predstavitvi pesemskega izročila Kočevske. Nastopili so pevska skupina Cantate Domino iz Kočevja in Folklorna, pevska in otroška skupina Društva Kočevarjev – staroselcev iz Občic. Vezno besedilo prireditve sem pripravila avtorica članka. Drugi dan simpozija je Pieter M. Judson v svojem plenarnem predavanju spregovoril o večkulturnosti habsburške monarhije in njeni dolgoročni dediščinski zapuščini v Srednji in Jugovzhodni Evropi. Njegov prispevek je ponudil okvir za razumevanje interpretacij preteklosti, zaznamovanih z etničnimi nasprotji.

Sledila sta dva panela, ki sta obravnavala večetnično dediščino. Prispevki so se posvetili izzivom skupnega spomina v mestih, kot sta Reka in Maribor, dediščini in dediščinjenju nekdanjih evropskih prestolnic kulture (Plovdiv, Novi Sad), vprašanjem pripadnosti v postkonfliktnem mestu Novi Travniki v BiH, pa tudi manj raziskanim temam, kot so glasbene in pesemske prakse albanske skupnosti v Sloveniji, kulturna raznolikost v Polesju in dediščina Budžaka v Ukrajini. Popoldanski panel je bil namenjen t. i. težavni dediščini – temam, ki razkrivajo nasprotujoče si in pogosto zamolčane plati zgodovine, od

* Anja Moric, dr. politologije, znanstvena sodelavka, docentka za etnologijo, Inštitut za narodnostna vprašanja, anja.moric@inv.si.

spominov na istrski eksodus do politike spomina v povezavi z množičnimi grobišči v Sloveniji.

Tretji dan simpozija je bil namenjen ekskurziji na Kočevsko, območje z izjemno zgodovinsko večplastnostjo in obenem središče raziskovalnega projekta Teža preteklosti. Udeleženci so si ogledali Pokrajinski muzej Kočevje, partizansko bolnišnico Baza 20, množična grobišča v Kočevskem Rogu in etnološko zbirko Društva Kočevarjev – staroselcev v Občicah, ob čemer so razpravljali o sodobnih dediščinskih praksah in možnostih vzpostavljanja dialoga ob upoštevanju večplastne preteklosti regije.

Zadnji dan sta dva panela dediščino obravnavala s folklorističnega in političnega zornega kota. Dotaknila sta se različnih vidikov »večetnične« ljudske pripovedne tradi-

cije in vprašanj identitete. Popoldanski panel je dediščino povezal s sodobnimi političnimi procesi – evropsko integracijo, bilateralnimi odnosi, mejnimi spori in interpretacijami preteklosti kot orodjem političnega vpliva.

Interdisciplinarni simpozij Naša, vaša, njihova, nikogaršnja? Dediščina večkulturnih območij je z mednarodno udeležbo prispeval k razumevanju kulturne dediščine ne zgolj kot predmeta varovanja, pač pa kot procesa, s katerim skupnosti gradijo, rušijo ali na novo oblikujejo svoja razmerja do preteklosti in druga do druge. V tem smislu je raziskovanje dediščine večkulturnih območij pomemben prispevek k razumevanju sobivanja, konfliktov in oblikovanja skupne prihodnosti v sodobnih družbah.

